

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov

Preskúmanie európskej susedskej politiky

[JOIN(2015) 50 final]

(2016/C 303/20)

Spravodajca: Andrzej ADAMCZYK

Pomocný spravodajca: Gintaras MORKIS

Európska komisia sa 18. novembra 2015 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Preskúmanie európskej susedskej politiky

[JOIN(2015) 50 final].

Sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. apríla 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 517. plenárnom zasadnutí 25. a 26. mája 2016 (schôdza z 25. mája) prijal 162 hlasmi za, pričom 15 členov hlasovalo proti a 21 sa hlasovania zdržalo, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta, že vysoká predstaviteľka EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a Európska komisia prijali spoločné oznámenie o preskúmaní európskej susedskej politiky (ESP), a uznáva, že mnohé návrhy, ktoré EHSV predložil vo svojom stanovisku k spoločnému konzultačnému dokumentu s názvom *Na ceste k novej európskej susedskej politike* ⁽¹⁾, boli zahrnuté do tohto preskúmania, ktoré je pokusom nanovo definovať ESP, aby sa zvýšila jej účinnosť.

1.2 Potreba prehodnotiť ESP vyplýva z nefunkčnosti univerzálneho prístupu k rôznym situáciám, ako aj z pokračujúcej fragmentácie a štiepenia v rámci relatívnej jednotnosti južného a východného susedstva.

1.3 V novej ESP by sa malo zohľadniť, že hlavnou príčinou tohto turbulentného vývoja v uvedených regiónoch bol vonkajší tlak, ako aj vnútorná nestabilita spojená s chudobou, nerovnosťou, nedostatkom príležitostí, korupciou, politickou a náboženskou radikalizáciou, a tiež násilným extrémizmom.

1.4 Cieľom preskúmania ESP je dosiahnuť dostatočnú flexibilitu tejto politiky, aby dokázala počítat aj s tými krajinami, ktoré nemôžu alebo nie sú ochotné splniť všetky požiadavky týkajúce sa hospodárskej integrácie alebo zosúladenia s *acquis communautaire*. Nová európska susedská politika je v tomto zmysle vytvorená v duchu inkluzívneho prístupu.

1.5 V záujme obmedzenia škôd spôsobených dramatickým vývojom situácie v susedných oblastiach sa v oznámení stanovuje nová priorita, ktorou je **stabilizácia**, a nový prístup založený na **diferenciácii**.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Spoločný konzultačný dokument – Na ceste k novej európskej susedskej politike*, Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 91.

1.6 Dôraz, ktorý sa kladie na stabilizáciu, je odpoveďou na otázku, prečo sa v oznámení venuje mimoriadna pozornosť téme vnútornej a vonkajšej bezpečnosti. Hoci má EÚ k dispozícii len obmedzené nástroje, súčasný prístup spočívajúci v reagovaní na udalosti by mala nahradiť aktívna politika dynamického diplomatického úsilia, ktorá by bola zameraná na predchádzanie konfliktom a mierové riešenie zmrazených konfliktov.

1.7 EHSV by chcel zdôrazniť význam hospodárskeho rozvoja ako hlavného predpokladu stabilného a bezpečného prostredia v susedstve EÚ. EÚ by partnerom ESP mala veľmi ucelene poskytovať hospodársku pomoc, zlepšovať dlhodobé podmienky a zvyšovať motiváciu presadzovať hospodárske reformy, zvyšovať konkurencieschopnosť a modernizovať predpisy o podnikaní.

1.8 Je tiež úplne jasné, že hospodársky rozvoj musia sprevádzať jeho sociálne a environmentálne aspekty, lebo len spoločne môžu tieto činitele účinne prispieť k skutočnému pokroku, stabilite a sociálnemu zmierniu.

1.9 EHSV chápe, že nový pracovný postup založený na diferenciácii odráža zmysel pre politický realizmus, čoraz väčšie rozdiely medzi partnerskými krajinami a ich odlišné ambície. Aj keď nie je možné splniť všetky hospodárske kritériá, EÚ nesmie pristúpiť na kompromis v otázke základných európskych hodnôt, vrátane sociálneho rozmeru, dodržiavania všeobecných ľudských práv, demokracie a právneho štátu. Je poľutovaniahodné, že v oznámení sa nespomína zásada dodržiavania pracovných predpisov MOP, ktorá je základom dobrých pracovnoprávných vzťahov.

1.10 Dostatočný dôraz sa nekladie ani na úlohu organizovanej občianskej spoločnosti a autonómneho sociálneho a občianskeho dialógu. Ciele ESP vrátane stabilizácie však nemožno dosiahnuť bez zásadného zapojenia nezávislých organizácií občianskej spoločnosti. Nesmieme zabúdať, že európska integrácia je predovšetkým mierovým projektom a občianska spoločnosť má životný záujem na jeho úspešnosti.

1.11 V oznámení sa mlčí o jestvujúcom deficite v sociálnom a občianskom dialógu, ako aj o porušovaní práva združovania a slobodného organizovania na územiach ESP.

1.12 Zdá sa, že v oznámení sa navrhuje pomerne defenzívny prístup spočívajúci v poľavení z ambícií ESP, a to z dôvodu jej čoraz slabšieho potenciálu. Je pravda, že EÚ čelí v južnom aj východnom susedstve rušivému a v niektorých prípadoch až turbulentnému vývoju situácie. Chýbajúca vízia však k riešeniu patovej situácie neprispieje. EHSV navrhuje vytýčiť nový, odvážny, dynamický program ESP, zahŕňajúci vyhliadky na vstup do EÚ pre niektoré partnerské krajiny, hlavne na východe, ktoré o to majú záujem a sú schopné a ochotné splniť príslušné požiadavky.

1.13 EHSV víta vyhlásenie, že ústrednou témou novej ESP bude lepšie informovanie o politike EÚ a jej propagovanie s cieľom lepšie vysvetľovať základné zásady politiky EÚ a kladný vplyv na konkrétnu činnosť EÚ. Rovnako dôležité je však obmedziť riziká vyplývajúce z nesprávneho informovania, dezinformácie a propagandy, ktoré sú v rozpore so skutočnosťou, s hodnotami EÚ a cieľmi ESP.

1.14 Treba zdôrazniť, že pôsobenie ESP na juhu aj na východe má externé faktory. Dáť sa okrem iného snaží destabilizovať južné susedstvo terorom a vojnou. Ruské diplomatické snahy a ruská vojenská činnosť sú zamerané priamo na ESP, hlavne na Východné partnerstvo. Ruská vojenská intervencia na juhu navyše posilňuje autoritatívny režim v Sýrii.

2. Potreba novej, revidovanej ESP

2.1 EHSV víta preskúmanie európskej susedskej politiky, ktoré Komisia uskutočnila po *dramatickom vývoji udalostí v susedstve EÚ s cieľom nanovo vymedziť jej ciele a celkový prístup.*

2.2 Vzťahy EÚ s jej susednými krajinami vychádzajú z článku 8 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii, v ktorom sa stanovuje, že Únia rozvíja osobitné vzťahy so susednými krajinami s cieľom vytvoriť priestor prosperity a dobrého susedstva, ktorý je založený na hodnotách Únie a charakterizovaný blízkymi a mierovými vzťahmi založenými na spolupráci.

2.3 Pôvodne boli ciele ESP pomerne ambiciózne a celkovou metou bolo dosiahnuť čo najtesnejšie politické spojenectvo a čo najväčšiu mieru hospodárskej integrácie južných a východných susedov EÚ.

2.4 Jedným z dôsledkov hospodárskej integrácie je možnosť lepšieho prístupu na jednotný trh EÚ, čo však musia sprevádzať náročné politické, hospodárske a inštitucionálne reformy a záväzok voči demokracii, právnemu štátu a dodržiavaniu ľudských práv.

2.5 Avšak od rokov 2003 – 2004, keď bola ESP vytvorená, došlo v susedných krajinách k zásadným zmenám, pričom sa ukázalo, že pôvodná zásada univerzálneho prístupu je úplne neúčinná.

2.6 Od roku 2014 východné susedstvo výrazne ovplyvňuje útočná politika súčasného ruského prezidentského úradu a vlády, najmä pokiaľ ide o vojnu na Ukrajine a (častočne úspešnú) manipuláciu na prilákanie východných susedov EÚ do Euroázijskej hospodárskej únie dominovanej Ruskom.

2.7 Uznávame, že každá krajina má právo na vlastnú politickú perspektívu, ale treba poznamenať, že súčasná ruská vláda má v úmysle vytvoriť vlastnú susedskú politiku, ktorá je nekompatibilná s ESP, a žela si, aby bolo Rusko považované za svetovú mocnosť a subjekt s podobným významom, ako má EÚ.

2.8 Konštruktívna spolupráca EÚ s Ruskom by síce mohla byť pre obe strany potenciálne prínosná, no pokiaľ Rusko nezmení svoj agresívny a rozvratný prístup, zdá sa nepravdepodobné, že by sa v blízkej budúcnosti bolo vo východnom susedstve možné vyhnúť konfliktu záujmov. Nedávny vývoj v Sýrii takisto dokazuje, že to môže platiť aj o južnom susedstve.

2.9 Čo sa týka južného susedstva, vojna v Sýrii, konflikty v Líbyi, vznik Dá'iš, kontroverzný politický vývoj v niektorých krajinách tejto oblasti a ďalšie ozbrojené konflikty na Blízkom východe znamenajú, že veľké nádeje na mier a demokratickú transformáciu spojené s arabskou jarou slabnú, prinajmenšom pokiaľ ide o blízku budúcnosť.

2.10 Vzhľadom na všetky tieto nepriaznivé udalosti a prehlbujúce sa rozdiely v mnohých oblastiach medzi jednotlivými krajinami južného a východného susedstva je potrebné, aby sme stanovili nové priority, ako aj nový prístup, nové pracovné postupy a proaktívnejšiu a účinnejšiu diplomaciu EÚ. Predložené oznámenie je reakciou na tieto výzvy.

3. Stabilizácia – nová priorita

3.1 Komisia súhlasila s názorom EHSV, že medzi priority revidovanej EPS treba zaradiť stabilitu, väčšiu bezpečnosť, flexibilitu, diferenciaciu, ako aj väčšiu vzájomnú zodpovednosť. Na základe preskúmania bola za najnaliehavejšiu výzvu mnohých oblastí susedstva označená stabilizácia, a preto sa odporúča, aby sa stala hlavnou politickou prioritou novej ESP.

3.2 EHSV sa domnieva, že toto odporúčanie je opodstatnené, keďže z nedávneho vývoja situácie vyplýva, že EÚ dokázala podporovať stabilitu, prosperitu a bezpečnosť v susedstve len čiastočne.

3.3 Takisto je úplne jasné, že skutočnosti ohrozujúce stabilitu v susedstve nepredstavujú zásadnú prekážku iba z hľadiska prechodu k demokracii a procesu reforiem, ktoré EÚ požaduje, ale majú negatívny dosah aj na krajiny s úspešne prebiehajúcou transformáciou na základe ESP a na samotnú EÚ.

3.4 Je potrebné výrazne zlepšiť predchádzanie konfliktom a ich riešenie, najmä preto, že stabilitu v južnom aj východnom susedstve naďalej vážne ohrozujú mnohé zmrazené konflikty. Na to, aby mohla Európa zohrávať pozitívnu úlohu pri mierových riešeniach, mala by si zachovať nestrannosť a zároveň pomáhať obetiam, najzraniteľnejším a najohrozenejším osobám.

3.5 Je tiež zrejmé, že nestabilita nie je iba výsledkom vonkajšieho tlaku, a v spoločnom oznámení sa správne uvádza, že existuje súvislosť medzi nestabilitou a chudobou, nerovnosťou, nedostatkom príležitostí a korupciou, ktoré môžu zvýšiť náchylnosť na radikalizáciu. V dokumente však chýba rovnováha medzi hospodárskym a sociálnym rozmerom a podceňuje sa v ňom, akú dôležitú úlohu má pre stabilitu blahobyt a sociálna ochrana.

4. Diferenciácia

4.1 Nová ESP bola vypracovaná tak, aby odrážala rôzne očakávania, ambície a záujmy partnerských krajín a situáciu vyplývajúcu z rôzneho vývoja v jednotlivých krajinách v susedstve EÚ.

4.2 V spoločnom oznámení sa uvádza, že „EÚ bude naďalej spolupracovať s partnerskými vládami, občianskou spoločnosťou a občanmi v otázkach ľudských práv a demokracie [...]“. Toto vyhlásenie nie je ani zďaleka kategorické, odráža nový zmysel pre politický realizmus a ochotu oslabiť dôrazné presadzovanie európskych hodnôt zakotvených v Charte základných práv Európskej únie.

4.3 V oznámení sa vôbec nespomínajú dohovory a odporúčania MOP. Dodržiavanie hlavných pracovných noriem MOP je však minimálnou požiadavkou, ktorú treba plniť. Táto zásada sa nesmie oslabovať diferenciáciou.

4.4 V oznámení sa uvádza, že sa „objavia rôzne modely vzťahov, čo umožní väčší zmysel pre zodpovednosť na oboch stranách“ a že „EÚ je pripravená diskutovať o možnosti spoločne stanoviť nové priority partnerstva, ktoré sa pri každom vzťahu budú jasnejšie zameriavať na často identifikované spoločné záujmy“. Znamená to nielen zmenu v jazykovom vyjadrení, ale aj zanechanie pomerne „normatívneho prístupu“ zameraného na transpozíciu európskych hodnôt v partnerských krajinách.

4.5 Zmena stratégie môže byť čiastočne spôsobená želaním rozptýliť ilúziu, že všetci ľudia chcú prijať demokratické normy EÚ a bránia im v tom len utlačateľské režimy. EHSV však zastáva názor, že pri všeobecných ľudských právach alebo demokratických hodnotách sa nesmie uvažovať o kompromise.

4.6 Je tiež pravdou, že niektoré partnerské krajiny vyjadrili názor, že ESP je príliš direktívna a dostatočne neodráža osobitosti a aspirácie partnerských krajín.

4.7 Ukázalo sa, že stimulačný prístup „viac za viac“ je len čiastočne účinný. Neosvedčil sa v krajinách, v ktorých sa miestne elity bránili transformácii presadzovanej Európskou úniou. Okrem toho zásada „viac za viac“ niekedy vyvoláva dojem, že sa platí za dodržiavanie hodnôt EÚ. Avšak jediným spôsobom, ako zabezpečiť dodržiavanie hodnôt EÚ, je presvedčiť ľudí a spoločenstvá, aby verili v ich univerzálny význam a stotožnili sa s ním. Nie je účinné kupovať tieto hodnoty projektmi. V tejto súvislosti EHSV víta vyhlásenie, že „[EÚ preskúma] účinnejšie spôsoby na presadenie zásadných reforiem u partnerov, a to prostredníctvom spolupráce s občianskymi, hospodárskymi a sociálnymi aktérmi“.

4.8 Napriek tomu, dokonca aj pri zohľadnení nového diferencovaného prístupu nesmieme dovoliť, aby sa zo zásady „viac za viac“ stala zásada „viac za menej“, len v záujme nového prvoradého cieľa stabilizácie susedstva. Zásada podmienenosti pri vykonávaní cieľovej politiky v rámci ESP sa musí ďalej rozvíjať.

4.9 Uvidí sa, či nový diferencovaný prístup v praxi neznamená postupné odstránenie ESP a hladký prechod k čisto bilaterálnemu prístupu.

4.10 Treba tiež zdôrazniť, že nová „spoločná zodpovednosť“, t. j. menej povýšenosti a viac skutočného partnerstva spolu s diferenciáciou nesmie viesť k selektívnej politike, pri ktorej si partnerské krajiny môžu vyberať iba tie zložky partnerstva, ktoré sa im a ich vládám hodia.

4.11 Diferenciácia bude ovplyvňovať aj vykazovanie pokroku dosiahnutého partnerskými krajinami. Vytvorí sa nový štýl hodnotenia zameraného na konkrétne ciele dohodnuté s partnermi. Je poľutovaniahodné, že súčasný transparentný spôsob prípravy správy o dosiahnutom pokroku, ktorý má pre všetky krajiny podobný formát a je simultánny, nahradí séria správ rôzneho druhu za jednotlivé krajiny, a vo formátoch, ktoré ešte treba stanoviť.

5. Úloha organizovanej občianskej spoločnosti

5.1 V oznámení sa nevenuje dostatočná pozornosť ani úlohe organizovanej občianskej spoločnosti, ani sociálnemu či občianskemu dialógu. Je v ňom len nejasný odkaz na potrebu „[prehĺbenia] spolupráce s občianskou spoločnosťou a sociálnymi partnermi“, a potrebu „rozšíriť kontakty s príslušnými členmi občianskej spoločnosti v jej najširšom zmysle, ako aj so sociálnymi partnermi“.

5.2 Existuje jasný deficit sociálneho a občianskeho dialógu v takmer všetkých krajinách, pokiaľ ide o južné aj východné susedstvo, hoci sú aj krajiny ako Tunisko alebo Gruzínsko, v ktorých sa v tomto ohľade dosiahol výrazný pokrok.

5.3 V oznámení sa mlčí o porušovaní práva združovania a slobodného organizovania zamestnávateľov, zamestnancov alebo mimovládnych organizácií na územiach ESP a chýba v ňom vízia, ako týmto skupinám vytvoriť prostredie, ktoré im umožní zapojiť sa do formulovania, programovania, uplatňovania, monitorovania a vyhodnocovania politických opatrení verejných orgánov.

5.4 V oznámení sa kladie dôraz na reformu verejnej správy a plnenie záväzkov partnerov ESP v oblasti rovnosti žien a mužov, ale vôbec sa v ňom v tejto súvislosti nespomína úloha občianskej spoločnosti.

5.5 EHSV je odhodlaný spolupracovať so svojimi partnerskými organizáciami v krajinách ESP s jasným cieľom spoločne monitorovať uplatňovanie ESP a sledovať vplyv nového diferencovaného prístupu.

6. Migrácia a mobilita

6.1 Hoci stratégia EÚ a konkrétne opatrenia súvisiace s migráciou a mobilitou nie sú špecifické pre európsku susedskú politiku, zásadný význam má zodpovedajúca spolupráca s partnerskými krajinami.

6.2 Hľadanie riešenia súčasnej utečeneckej krízy musí byť súčasťou širšej stratégie EÚ, ale veľký význam pre ESP môže mať účinné a efektívne uplatňovanie jej programu migrácie a mobility.

6.3 V oznámení sa veľmi správne uvádza, že „pre stabilizáciu susedstva je kľúčové riešiť základné príčiny nelegálnej migrácie a núteného vysídľovania“. To však nie je veľmi v súlade s diferencovaným prístupom, ktorý môže znamenať menej ambiciózne postoj k odsudzovaniu systematického porušovania politických, sociálnych a hospodárskych práv niektorými partnerskými vládami, aj keď to stále zostáva hlavnou príčinou nestability.

6.4 EHSV tiež poukazuje na to, že iniciatívy za zjednodušenie vízového režimu by sa so zreteľom na užšiu spoluprácu s krajinami ESP mali posudzovať ako jeden z najdôležitejších nástrojov. EHSV dôrazne podporuje systémy zjednodušeného udeľovania víz a varuje, že zrušenie schengenského priestoru ich môže ohroziť.

6.5 EHSV podporuje vyhlásenie zahrnuté do oznámenia, podľa ktorého „EÚ bude naďalej podporovať realistický a spravodlivý príbeh o migrácii a energicky bojovať proti všetkým formám a prejavom rasizmu a diskriminácie, podporovať medzikultúrny dialóg, kultúrnu rozmanitosť a vzájomné porozumenie“.

7. Hospodársky rozvoj v záujme stabilizácie

7.1 EHSV víta úsilie o posilnenie konkurencieschopnosti, podporu hospodárstva partnerov ESP a zlepšenie vyhliadok miestneho obyvateľstva ako hlavné predpoklady stabilného a bezpečného prostredia v susedstve EÚ. Všetky susedné krajiny majú ekonomické problémy, avšak veľmi odlišnej povahy, tak z hľadiska ich príčin a rozsahu, ako aj z hľadiska vplyvu na stabilitu. Preto žiadame o zohľadňovanie aspektu diferenciacie pri budúcom rozvíjaní vzťahov so susednými krajinami, okrem iného podľa ich hospodárskych a sociálnych rozdielov. Prioritné oblasti ďalšej spolupráce sú reformy verejnej správy, súdnictva a bezpečnosti, ako aj potlačanie korupcie a organizovanej trestnej činnosti. Zásadný význam pre stabilitu má pokrok vo všetkých týchto oblastiach, ale na dosiahnutie úspechu je nevyhnutné aj bezpečné a stabilné prostredie.

7.2 EHSV oceňuje začlenenie potreby plne a účinne vykonávať dohody o pridružení a prehĺbené a komplexné dohody o voľnom obchode (DCFTA), ktoré už boli podpísané, spolu s reformami v krajinách ESP. Aby však partnerské krajiny mohli využívať DCFTA, musia prejsť zložitým procesom zásadnej modernizácie výroby a služieb. Oznámenie je v tomto smere jasné a potvrdzuje sa v ňom podpora EÚ pri budovaní kapacít na zvládanie výziev DCFTA.

7.3 Nemalo by sa upúšťať od cieľa úplne voľného obchodu medzi EÚ a krajinami ESP, ktorý je snahou o užšiu spoluprácu. Možnosť prístupu na trh EÚ nabáda susedné krajiny presadzovať hospodárske reformy a modernizovať výrobu a podnikanie. Avšak dokonca aj signatárske krajiny DCFTA majú pre nestabilnú politickú a hospodársku situáciu, ktorá nepodporuje investície, ťažkosť modernizovať svoje hospodárstvo. Prístup na trh EÚ a iné medzinárodné trhy priamo súvisí s problematikou zamestnanosti a vyhliadkami mladých ľudí začleniť sa do trhu práce. Upevňovanie postavenia oligarchov a korupcia bránia hospodárskym reformám. EÚ by mala uplatňovať väčší tlak a využiť všetky možné prostriedky na zlepšenie situácie tak, aby bolo možné prilákať investície do krajín, ktoré majú zdravé hospodárske prostredie.

7.4 Je tiež zrejmé, že s vykonávaním DCFTA budú súvisieť veľké sociálne výzvy. Preto má zásadný význam zapojiť do tohto procesu všetky zainteresované strany, predovšetkým sociálnych partnerov. V súvislosti s tým môžu kladnú úlohu zohrávať domáce poradné skupiny a platformy občianskej spoločnosti a mali by sa začleniť do všetkých aspektov vykonávania DCFTA.

7.5 EHSV s potešením konštatuje, že v oznámení sa venuje primeraná pozornosť otázkam vzdelávania a odbornej prípravy (hlavne mladých ľudí). Pravdepodobne dôjde k zvýšeniu podpory sústavy základného a stredoškolského vzdelávania v tých krajinách, v ktorých je to najpotrebnejšie, a zvýšia sa možnosti pre susedné krajiny zapojiť sa do programu Erasmus+, pokiaľ ide o rozsah aj prostriedky. Na rozvoj zručností mladých ľudí, a teda na uľahčenie prístupu na trh práce sa použijú aj iné opatrenia.

7.6 Rozvoj dopravných spojení so susednými krajinami môže ďalej prispieť k posilneniu ich ekonomík. Treba vrelo privítať ustanovenie, že EÚ by mala hlavné transeurópske siete rozšíriť do krajín Východného partnerstva a spolu s medzinárodnými finančnými inštitúciami a ďalšími partnermi podporovať investície, ako aj prípravu referenčných plánov európsko-stredomorskej dopravnej siete. Tieto plány sú veľmi dôležité aj pre organizácie občianskej spoločnosti, ktoré by mali byť aktívne zapájané do ich realizácie.

7.7 EÚ je od susedných krajín závislá v energetických dodávkach. Preto sú pre obidve strany dôležité a potrebné spoločné energetické projekty. Problematika úspor energie, energetickej účinnosti a znižovania emisií a projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie sú tiež mimoriadne dôležité. V spoločnom oznámení sa oprávnene zdôrazňuje potreba posilniť dialóg EÚ so susednými krajinami o energetickej bezpečnosti, reformách energetického trhu a podpore udržateľného energetického hospodárstva s cieľom vybudovať odolnú energetickú úniu postavenú hlavne na ambicióznejšej klimatickej politike.

7.8 EHSV víta vyhlásenie, že „[v] mnohých partnerských krajinách je hlavným zdrojom zamestnanosti poľnohospodárstvo a EÚ by mala pokračovať v podpore udržateľných a inkluzívnych politík a investícií do modernizácie odvetvia, a v diverzifikácii do iných činností vytvárajúcich príjem vo vidieckych oblastiach, kde je to potrebné“. Treba však zdôrazniť, že harmonizácia v oblasti poľnohospodárstva a výroby potravín v dôsledku vykonávania DCFTA nesmie mať za následok nižšiu kvalitu poľnohospodárskych výrobkov alebo oslabenie pracovnoprávných noriem.

8. Aspekt bezpečnosti

8.1 EHSV víta v spoločnom oznámení veľký dôraz na aspekt bezpečnosti. Kľúčový význam má posilnenie odolnosti partnerov voči vonkajším a vnútorným hrozbám, ako aj podpora modernizácie na dosiahnutie dlhodobej hospodárskej a sociálnej stability.

8.2 EHSV podporuje priority vymenované v časti ESP venovanej bezpečnosti, kde sa zásadný význam pripisuje boju proti terorizmu, predchádzaniu radikalizácii a organizovanému zločinu, potláčaniu korupcie a počítačovej kriminality. O týchto prioritách by sa dalo tvrdiť, že ide o kľúčové úlohy zvyšovania bezpečnosti ESP aj samotnej EÚ.

8.3 Treba však zdôrazniť, že hrozbu pre stabilitu krajín ESP predstavujú nielen teroristické alebo zločinecké organizácie, ale aj niektoré vlády, ktoré porušujú medzinárodné právo a vyvolávajú konflikty a krízy v regióne ESP.

8.4 EHSV víta iniciatívu dať nový impulz spolupráci vo veciach týkajúcich sa spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP), keď sa uvádza najmä možnosť využívať pri praktickom vykonávaní spoločnej zodpovednosti a ochrane bezpečnostných záujmov misie a operácie SBOP a bojové skupiny EÚ, ak je to potrebné. Pritom nástroje SBOP a diplomatické snahy by sa mali používať nielen ako reakcia na krízy, ale aj ako politický nástroj na predchádzanie krízam. EÚ by mala zdôrazniť potrebu väčšieho zapojenia do predchádzania konfliktom a diplomatickej mediácie medzi potenciálne konfliktnými krajinami alebo mimovládnymi subjektmi.

9. Regionálny rozmer

9.1 EHSV víta v spoločnom oznámení postoj, že sa majú zachovať súčasné hlavné formáty regionálnej spolupráce: posilnenie programu Východného partnerstva a regionálna spolupráca v južnom susedstve. Malo by sa však zdôrazniť, že za posledných niekoľko rokov vznikli v existujúcich regionálnych štruktúrach značné nezrovnalosti a rozdiely. Mohlo by byť povzbudením navrhnuť jasnejšie rozlišovanie medzi partnermi ESP, ktorí už dosiahli vyššiu úroveň integrácie s EÚ (dohodami o pridružení a DCFTA) alebo tak plánujú urobiť, a ostatnými krajinami.

9.2 Stále nie je jasné, ako bude nová ESP podporovať ďalšiu užšiu spoluprácu s tými partnerskými krajinami, ktoré úspešne plnia dohody o pridružení, resp. DCFTA a majú európske aspirácie. EHSV opakuje svoj názor, že niektorým krajinám východného susedstva by sa mala ponúknuť jasná perspektíva vstupu do EÚ. To by nielen zmobilizovalo a motivovalo ich vlády, aby sa usilovali o premenu svojich krajín a zosúlادili svoje právne predpisy s *acquis communautaire*, ale aj stimulovalo organizovanú občiansku spoločnosť prispieť k tomuto úsiliu. Zároveň by to občanom partnerských krajín priblížilo európske hodnoty a európsku identitu.

9.3 EHSV podporuje myšlienku tematických rámcov, ktoré by mali podporovať všeobecné smerovanie k cielenejším iniciatívam a projektom pre zainteresované strany z južného a východného susedstva. Zdá sa však, že navrhovaná myšlienka je príliš rozsiahla a chýba jej jasný cieľ. Fóra na diskusiu o takých otázkach, ako je migrácia, energetika a bezpečnosť sú len prvým krokom smerom k intenzívnejšej spolupráci na uvedených výzvach. EÚ by sa mala jasnejšie vyjadriť, aké konkrétne výsledky chce použitím týchto tematických rámcov dosiahnuť.

9.4 Treba vziať do úvahy, že niektorí susedia našich susedov (konkrétne Rusko) boli vyzvaní pridať sa k ESP, ale nikdy túto príležitosť nevyužili. Preto by sa tematické platformy mali využívať výlučne na konkrétne účelové ciele a nie na poskytovanie príležitostí pre subjekty tretích strán na podporu ich cieľov na úkor zásad ESP. Formát spolupráce so „susedmi našich susedov“, ako sa opisuje v oznámení, nie je ani zďaleka jasne definovaný, takže každý prípad takejto spolupráce sa musí dôkladne monitorovať, aby sa zabezpečilo, že sa nebude zneužívať nejakou treťou stranou na poškodzovanie záujmov partnerských krajín, EÚ alebo samotnej ESP. Zapájanie iných aktérov mimo regiónu susedstva (alebo susedov našich susedov) a spolupráca s nimi by sa mali zakladať na dobrej vôli a zvrchovanom rozhodnutí partnerov ESP zahrnúť nových aktérov do spolupráce s EÚ.

10. Flexibilita finančných nástrojov

10.1 EHSV víta iniciatívu „využiť dodatočné značné finančné prostriedky ďalším zlepšením spolupráce s významnými medzinárodnými finančnými inštitúciami a prostredníctvom investičného nástroja európskej susedskej politiky“, ako aj preskúmanie vonkajších finančných nástrojov EÚ v polovici trvania v roku 2017. Malo by sa jasne zdôrazniť, že zvýšené potreby a výzvy v susedstve EÚ si vyžadujú nielen účinnejšie prerozdeliť 15 miliárd EUR vyčlenených na roky 2014 – 2020 v nástroji európskeho susedstva (ENI), ale aj značné dodatočné zdroje.

10.2 EHSV podporuje návrh zaviesť v ENI „pružnú rezervu“ na naliehavé vyčlenenie zdrojov na nepredvídané potreby a prispôsobiť finančné predpisy tak, aby sa nevyčerpané prostriedky mohli prenášať do nasledujúceho roka.

10.3 Nazdávame sa však, že ESP by namiesto zdôrazňovania novej finančnej štruktúry alebo „trustových fondov“ mala byť zameraná hlavne na zlepšenie existujúcich finančných nástrojov. Výsledkom užšej spolupráce medzi členskými štátmi a partnerskými krajinami by mala byť väčšia transparentnosť a zodpovednosť. To bude zahŕňať schopnosť rýchlejšie reagovať na zmeny miestnej politickej a bezpečnostnej situácie s presmerovávaním finančných prostriedkov podľa potreby. EÚ by tiež mala prijať jasný postup v prípadoch, keď si partneri nezvolia užšiu integráciu, a vytvárať stimuly na dodržiavanie základných hodnôt a uskutočňovanie ďalších kľúčových reforiem.

10.4 EÚ a členské štáty by mali preskúmať možnosti rozšíriť v ESP spoločné plánovanie. Členským štátom a iným zainteresovaným subjektom treba zabezpečiť väčšiu transparentnosť plánovania a vykazovania výsledkov. V tejto súvislosti môžu významnú úlohu zohrávať organizácie občianskej spoločnosti.

11. Viditeľnosť, komunikácia a osвета

11.1 EHSV víta odhodlanie zvýšiť viditeľnosť politik EÚ a podporovať účinnejšie informovanie o novej ESP. V oznámení sa veľmi správne poukazuje na to, že „[zlepšenie] verejnej diplomacie prispeje k lepšiemu vysvetleniu dôvodov politik EÚ a pozitívnemu vplyvu konkrétnych opatrení EÚ“. Rovnako dôležité je neignorovať škody vyplývajúce z nesprávneho informovania, dezinformácie a propagandy, lebo takéto činnosti sú v rozpore s hodnotami EÚ a zásadami ESP.

11.2 EÚ by mala mať vlastné nástroje a zdroje na riešenie problematiky komunikácie v partnerských krajinách ESP a v EÚ. Pracovná skupina East StratCom zriadená Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) je naozaj len prvým krokom na zvýšenie povedomia občanov EÚ a partnerských krajín ESP o nepriateľských a rušivých prejavoch pri informovaní verejnosti. ESVČ by nemala upustiť od záväzku oveľa viac posilniť strategickú komunikáciu EÚ.

11.3 Najvyššiu prioritu z hľadiska strategickú komunikáciu a verejnej diplomacie by mali dostať migračné výzvy, a to tak v regióne ESP, ako aj v EÚ. EÚ a jej členské štáty by mali uznať, že nesprávna komunikácia o migrácii a utečeneckej politike môže spôsobiť veľa škôd, pokiaľ ide o súlad medzi členskými štátmi a dôveru partnerov ESP, a dokonca aj pokiaľ ide o stabilitu EÚ.

V Bruseli 25. mája 2016

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS
